

הצבעת הציבור הערבי בבחירות לכנסת ה-24:

ניתוח ממצאים ומגמות

מיכאל מילשטיין

הבחירות לכנסת ה-24 (מרס 2021) מהוות **צומת דרכים היסטורית** בתולדות הציבור הערבי בישראל בכלל ובמערכת היחסים בינו לממשל בפרט. מדובר באירוע המגלם **ניגוד בסיסי**: מצד אחד **שפל עמוק** בשיעור ההצבעה של האזרחים הערבים ותחושות קולקטיביות קשות הרווחות בקרבם לגבי הדרה וקיפוח מצד השלטון והחברה היהודית, ומהצד השני - **שיא** בכל הנוגע **למעורבות הערבים בזירה הפוליטית הישראלית והשפעתם עליה**, המלווה בהיכרות חסרת תקדים של הציבור היהודי את הזרמים ואת הגוונים בחברה הערבית.

מבחינת הציבור הערבי הבחירות האחרונות הן **מהפכה פוליטית המשקפת תמורות חברתיות ותרבותיות עמוקות**. הביטוי המרכזי לכך הוא **עליית הרשימה הערבית המאוחדת (רע"מ)**, מפלגה שחרתה על דגלה נכונות להשתלבות עמוקה במשחק הפוליטי הישראלי ולהשגת השפעה על קבלת ההחלטות במדינה, ועל הרקע הזה בין היתר פרשה מהרשימה המשותפת. היעד הזה משקף את כמיהת ההשתלבות של רבים בציבור הערבי **המעוניינים לתת קדימות לטיפול בבעיות האזרחיות היומיומיות** על פני העיסוק בסוגיות פוליטיות ואידיאולוגיות שניצבו לא פעם בראש סדר היום של המפלגות הערביות בישראל.

נאומו המכון של הח"כ מנצור עבאס, ראש רע"מ, ב-1 באפריל גילם באופן מוחשי את השינוי המתהווה. בשיח הפוליטי, הציבורי והתקשורתי בישראל ניכר עניין חסר תקדים במוצא פיו של עבאס, אשר ביסס את מעמדו כלשון מאזניים וכמי שעשוי להכריע על זהות ראש הממשלה הבא. ברקע לכך, שיח נוקב שלא נראה כמוהו בציבור היהודי - לרבות באגפיו הימנים - לגבי שיתוף הפעולה עם הכוחות הפוליטיים הערביים, וזאת למרות הפערים והמחלוקות העמוקים עימם סביב סוגיות של השקפת עולם ויעדים פוליטיים.

מניתוח נתוני ההצבעה בחברה הערבית¹ עולים כמה **ממצאים מרכזיים**:

1. **שיעור ההצבעה של האזרחים הערבים בבחירות לכנסת ה-24 היה למעשה הנמוך ביותר מאז הקמת המדינה ועמד על 45.6%**. שיעור נמוך ממנו נרשם ב-2001 (18%) - על רקע אירועי אוקטובר 2000 - אולם אז מדובר היה בבחירות לראשות הממשלה בלבד. שיעור ההצבעה הנמוך נבע משילוב בין כמה סיבות: עייפות כללית ממערכת בחירות רביעית בתוך

¹ כלל הניתוח מבוסס על הנתונים המובאים באתר ועדת הבחירות המרכזית: www.bechirof.gov.il.

כשנתיים (מגמה שניכרה בכלל הציבור במדינה); אכזבה עמוקה מהרשימה המשותפת שהציבור הערבי התגייס למענה בבחירות הקודמות (2020) וסייע לה לקצור הישג חסר תקדים של 15 מנדטים, אולם הדבר לא הניב בסופו של דבר הישגים פוליטיים, השפעה או פתרון בעיות היסוד של הציבור הערבי; ומיקוד הציבור הערבי במצוקות השעה, ובראשן הפשיעה והאלימות הגאות, וכן הקורונה והשלכותיה הכלכליות. גורמים שקראו להחרמת הבחירות, ובראשם הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית ותנועת "בני הכפר" טוענים כי שיעור ההצבעה הנמוך נבע מהצלחת מסע ההסברה שלהם, אולם נראה כי משקלו היה בפועל שולי בשיקולי ההצבעה של האזרח הערבי.

2. הישגה של **רע"מ**, כאמור, היה ההתפתחות המרכזית בבחירות האחרונות הן מבחינת הציבור הערבי והן מבחינת הפוליטיקה הישראלית בכלל. המפלגה זכתה להישגים בכלל החברה הערבית, אולם נראה כי **מעוזי התמיכה המרכזיים בה הם החברה הבדואית בדרום ובצפון הארץ** (ביישובים הבדואים בנגב זכתה רע"מ ב-74.5% מהקולות וביישובים הבדואים בצפון ב-58.2%), וכן בשכונות בערים המעורבות שבהן חיה אוכלוסייה ממוצא בדואי (בעיקר ג'ואריש ברמלה), **ובדרום המשולש**, ובמיוחד בכפר קאסם, ערש התנועה האסלאמית בישראל. בניגוד לרשימה המשותפת, **אין לרע"מ אחיזה בציבור הנוצרי או היהודי בישראל**, וזאת באופן טבעי נוכח זהותה הדתית-אסלאמית המובהקת של המפלגה.

3. **הרשימה המשותפת** נותרה הכוח הפוליטי הערבי הגדול בישראל (6 מנדטים), אולם **רע"מ היא המפלגה הערבית הגדולה בכנסת** (4 מנדטים), היות והרשימה המשותפת מורכבת משלוש מפלגות שהגדולה בהן (חד"ש) זכתה ל-3 מנדטים. מעוזי התמיכה ברשימה המשותפת הם **יישובי צפון המשולש, ובראשם העיר אום אלפחם, הערים המעורבות ואזור הגליל המזרחי**, ובפרט העיר נצרת. בריכוזי האוכלוסייה הערבית הנוצרית, כמו למשל חיפה ונצרת, זכתה הרשימה המשותפת בכ-60% מהקולות.

4. **ההצבעה הערבית למפלגות היהודיות הייתה רבה יותר מאשר בבחירות 2020 (17.3% מול 12.4% בהתאמה)**, אולם **לא גילמה פריצת דרך משמעותית**, וזמתה למעשה לדפוס ההצבעה בבחירות הקודמות (בשתי מערכות הבחירות בשנת 2019 שיעור ההצבעה למפלגות היהודיות היה אף גבוה יותר ועמד על 28.4% ו-19.4%).

5. **הליכוד הוא הכוח הפוליטי היהודי הזוכה לתמיכה הרחבה ביותר בחברה הערבית** - כ-4.7% מכלל הקולות של האזרחים הערבים - אולם אלה היו שווי ערך לכחצי מנדט בלבד, וזאת בפער מסקרי דעת הקהל שניבאו הישג של 2-3 מנדטים לליכוד. **מר"צ** ששיבצה שני מועמדים ערבים במקומות ריאליים ברשימתה זכתה ב-3.3% מהקולות בחברה הערבית, בעוד **שליטר מפלגות המרכז, השמאל והימין היו אחוזי תמיכה קטנים מאוד בחברה הערבית** (בהקשר הזה בלטה מפלגת העבודה ששיבצה מועמדת ערביה במקום ריאלי ברשימתה אך זכתה ב-0.84% מהקולות הערביים בלבד).

6. בקרב הציבור הדרוזי נרשם **שיעור הצבעה נמוך (46.4%)**, כאשר הכוחות המרכזיים שזכו לתמיכתו בו היו **מפלגת ישראל ביתנו (26%)** ששיבצה נציג מקרב העדה במקום ריאלי

ברשימתה **והליכוד (17.8%)**. 82% מהמצביעים הדרוזים נתנו קולם למפלגות יהודיות ורק 16.5% לשתי המפלגות הערביות. שיעור ההצבעה הנמוך - הקרוב מאוד לזה של כלל הציבור הערבי במדינה - עלול להעיד בנוסף לעייפות הכללית מרצף מערכות הבחירות והמיקוד בסוגיות הקורונה והמשבר הכלכלי, גם על **תסכול מצטבר** של הציבור הדרוזי נוכח מגמות הנתפסות בעיניו כאפליה של המדינה כלפיו, ובראשן חוק הלאום המעורר מורת רוח מתמשכת בקרב בני העדה.

7. בכמה ישובים בלט כוחו של **מנהיג מקומי אהוד שסחף אחריו רבים מבני המקום להצבעה עבור המפלגה שעימה הוא נמנה**. הדבר בא לידי ביטוי בסח'נין שבה הצביעו 62% עבור רע"מ אשר בה ניצב **מאזן ע'נאים**, ראש העיר לשעבר במקום השני (הוא עצמו אינו חבר התנועה האסלאמית); בכפר **קאסם**, שבה הצביעו 19.5% עבור מר"צ (עקפה את הרשימה המשותפת ביישוב), בין היתר על רקע שיבוצו של **עיסאוי פריג'** במקום החמישי ברשימת המפלגה; בטייבה שבה הצביעו 65% עבור הרשימה המשותפת שבמקום השני בה הוצב **הח"כ אחמד טיבי** (יו"ר מפלגת תע"ל); ובאום **אלפחם** שבה 80.5% הצביעו עבור הרשימה המשותפת, בין היתר, על רקע הזדהותם עם בן עירם **הח"כ לשעבר יוסף ג'בארין** (נציג חד"ש), שלא נבחר בסופו של דבר פעם נוספת לכנסת.

מתוך ניתוח הממצאים משתקפות כמה **מגמות יסוד**:

1. הבחירות האחרונות משקפות כאמור תמורות יסוד בחברה הערבית, ובראשן **כמיהת ההשתלבות והשגת ההשפעה על תהליך קבלת ההחלטות, לצד הצבת הסוגיות האזרחיות לפני אלה הפוליטיות**. אין המדובר ב"ניצחון הישראליזציה על הפלסטיניזציה" בקרב הציבור הערבי בישראל (משוואה רבת שנים ואנכרוניסטית במידה רבה שבה עושים שימוש פרשנים אקדמיים ותקשורתיים רבים) היות ולא מדובר על "משחק סכום אפס" בין שני רכיבי הזהות, אלא על "מיסגור" או ניסוח עדכניים שלהם. זאת, באופן שמאפשר לאזרח הישראלי להשתלב ביתר קלות בחברה ובפוליטיקה בישראל מבלי לטשטש את זהותו, אך גם מבלי שזו תיצור מתח מובנה וניכור מול הממשל והחברה היהודית במדינה.

2. התמיכה ברע"מ גילמה שילוב בין **ההזדהות עם דיוקנה החברתי והתרבותי של המפלגה** (שמרני ודתי באופן המייצג חלקים גדולים בחברה הערבית שנראה כי מוכרים פחות לציבור היהודי), לבין אהדת הרעיון הפוליטי המהפכני שעליו המפלגה בישרה. רבים מנסים לגמד את ההישג של רע"מ באמצעות הסברים ולפיהם הוא נבע מכושר ארגון ומההתלהבות של פעילי התנועה האסלאמית או מהצבעה מסורתית של ציבורים שמרניים, ובראשם החברה הבדואית.

3. ניתן לתאר את רע"מ כגוף הנושא בשורה של **מהפכה שמרנית**: פריצת דרך בהיבט הפוליטי, אך לצידה גישה בלתי מתפשרת בסוגיות תרבותיות, בדומה למפלגות הדתיות בישראל, במיוחד בכל הנוגע לנושא הלהט"בי שהפך לסלע מחלוקת קשה בחברה הערבית והיה אחת הסיבות המרכזיות לפרישת רע"מ מהרשימה המשותפת (שחלק מחבריה מפגין

גישה ליברלית יותר בהקשר הזה). הלכה למעשה רע"מ פועלת לאור הלכות בני המיעוטים המוסלמים במדינות שאינן מוסלמיות (**פקה אלאקליאת**) שבהן ישנו עידוד להשתלבות כל עוד הדבר מסייע לקהילה המוסלמית ואינו סותר את אמונתם הדתית של חבריה.²

4. במימד הפוליטי - רע"מ מייצגת שינוי עמוק בהשוואה להתנהגות הציבור הערבי בעבר. המפלגה מבהירה כי אינה נתונה באופן אוטומטי בכיסו של שום מחנה פוליטי (לרבות השמאל שהיווה מוקד זהות קבוע מבחינת הציבור הערבי), וכי צידודה בגורם פוליטי זה או אחר ייגזר אך ורק מהשאלה איזו בחירה תתרום יותר לקידום האינטרסים של הציבור הערבי. הקו הזה מבטא את **גלישה של טשטוש הגבולות הכלל-ישראלי בין ימין לשמאל בישראל גם לחברה הערבית**, ואת שאיפת רע"מ **לשבור את "פוליטיקת הזהויות" המסורתית** שכבלה את הציבור הערבי למחנה מסוים, תוך פגיעה בכושר התמרון והמיקוח שלו. בכך, עבאס מימש את היעד האסטרטגי שאליו חותר רע"מ - לשמש לשון מאזניים (בערבית: **בידת אלקבאן**) בין הימין לשמאל, מעמד שמאפשר השפעה והישגים שאותם הערבים התקשו להשיג בעבר.

5. ראוי להבהיר כי רע"מ אינה יכולה או מתיימרת לייצג את כלל הציבור הערבי במדינה, אלא בעיקר את זה המוסלמי המונה 80% ממנו (יש במפלגה מספר זעום של חברים נוצרים או דרוזים). יתרה מכך, עליית רע"מ מלווה בחידוד מסויים של המתח בין מוסלמים לנוצרים בחברה הערבית בישראל, דבר שבא לידי ביטוי בהתקפות מצד התנועה האסלאמית בחודשים האחרונים על נציגי חד"ש הנוצרים, ובראשם הח"כית עאידה תומא-סלימאן, בטענה (כוזבת) שהיא חותרת לפירוק בתי הדין השרעיים בישראל ומעודדת נשים להסיר את רעלותיהן. זאת ועוד, רע"מ גם אינה שואפת לקדם שותפות ערבית-יהודית במסגרת ארגונית אחת, רעיון שבו דוגלים גורמים אחרים בחברה הערבית ובראשם חד"ש.

6. הפגיעה הקשה שספגה הרשימה המשותפת בבחירות האחרונות תבשר אולי על קץ **"הפוליטיקה הערבית הישנה"**, זו המצדדת בישיבה על הגדר על פני השתלבות מלאה במשחק הפוליטי (חברות בקואליציות, קל וחומר בממשלות), ובהצבת הסוגיות הפוליטיות והאידיאולוגיות במקום גבוה יחסית לצד הנושאים האזרחיים, באופן שהקשה לרוב על השתלבות רחבה בעשייה הפוליטית ועל פיתוח השיח עם הציבור היהודי. כישלון המשותפת אינו מגלם "הענשה" של הציבור הערבי את המפלגה, אלא החלטה מושכלת של רבים בו לבחון דרך אסטרטגית חלופית שעשויה להעניק מענה למצוקות האזרחיות הקשות שמהן האזרחים הערבים סובלים, ואשר נציגיהם בכנסת לא הצליחו לפתור.

7. בבחירות האחרונות לא התרחשה כאמור פריצת דרך בכל הנוגע לתמיכת האזרחים הערבים במפלגות היהודיות, וזאת למרות המאמץ התקדימי של האחרונות לגייס קולות מתוך החברה הערבית בחודשים האחרונים ולפתח שיח עם האזרחים הערבים. רבים מהמנהיגים היהודים אומנם הבינו את התמורות המתחוללות בחברה הערבית, ובראשן השאיפה להתמקד בפתרון הבעיות האזרחיות ולהעמיק את ההשתלבות במדינה, אולם לא

² עוד על מאפייני היסוד של רע"מ, ראו: מיכאל מילשטיין, "רע"מ: מהפכנות שמרנית בחברה הערבית בישראל", אתר המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS) במרכז הבינתחומי הרצליה, 10 במרס 2021.

השתנו בהתאם, פער שהתבטא באי שיבוץ נציגים ערביים במקומות ריאליים ברשימות המפלגות היהודיות (דבר שבלט בליכוד, יש עתיד, כחול-לבן ותקווה חדשה).

8. יש היבטים אזוריים לתוצאות הבחירות בחברה הערבית בכלל ולעליית רע"מ בפרט. בהקשר הזה נדרש לאזן פרשנויות מוגזמות המועלות באחרונה בשיח התקשורתי והפוליטי בישראל בהקשר לזיקה שבין רע"מ לגורמים במרחב האזורי המזוהים עם תנועת האחים המוסלמים. בהיותה הזרוע הפוליטית של הפלג הדרומי של התנועה האסלאמית בישראל, מפגינה רע"מ הזדהות בסיסית עם אותם הגורמים, אולם היא אינה פועלת בתיאום עימם, קל וחומר בהנחייתם, אלא בראש ובראשונה לאור שיקולים הקשורים לאינטרסים של הציבור הערבי בישראל. הדבר נוגע בעיקר לטענות שעלו לגבי קשריה של רע"מ עם תורכיה של ארדואן, קטר ואף החמאס. גורמים באזור העוינים את האחים המוסלמים, ובראשם מצרים וערב הסעודית, רואים כנראה בעיניים כלות את עלייתה של רע"מ, וצפויים להפגין מורת רוח אם יתממש תרחיש שבו היא תהווה חלק מקואליציה שלטונית.

9. בהקשר המתודולוגי בלט הקושי של סקרי דעת הנערכים בישראל - במיוחד כאלה שמוקד עיסוקם הוא החברה היהודית, אך גם כאלה המנוהלים על-ידי אזרחים ערבים - לדגום כראוי את זרמי העומק בחברה הערבית. ערב הבחירות וכן במידגמים שפורסמו מיד לאחריהן, הצביעו רוב הסקרים על אפשרות שהרשימה המשותפת תקצור הישג של 8-10 מנדטים בעוד רע"מ לא תעבור את אחוז החסימה, וכן על הצבעה ערבית בהיקף של כ-3 מנדטים לטובת מפלגות יהודיות, ובראשן הליכוד. התוצאות בפועל העידו על המוגבלות של חיישני הסקרים בחברה הערבית, בפרט במגזרים אשר הדגימה בהם חלקית מאוד כגון החברה הבדואית, הציבור ביישובים הכפריים וחלק ממגזר הנשים, שהיוו נתח משמעותי מציבור המצביעים של רע"מ, ואשר כאמור נעלמו מעיני רוב הסוקרים.

בעיני הציבור הערבי בחירות 2021 מהוות מבחן חשוב ואף גורלי לגבי נכונות הציבור היהודי לקבל את הקול הערבי ולגבי האפשרות לפתח שיתוף פעולה פורה בין שני הציבורים. לאחר שאומץ קו פוליטי חדש המגלם בשורה מהפכנית - דרמטית לעין שיעור מהמהלך של המלצת הרשימה המשותפת על גנץ לראשות הממשלה בפני הנשיא לאחר בחירות 2020 - ומכיל בקרבו פחות מטענים רעיוניים מאשר בעבר, ישנה בציבור הערבי צפייה להרחבת השותפות ו"להכשרת" הקול הערבי במשחק הפוליטי.

הדרה של הקול הערבי גם הפעם או כישלון המגעים לכינון קואליציה והליכה לבחירות נוספות עלולים להיות בעלי השלכות שליליות מבחינת הציבור הערבי. בתרחישים שכאלה יועמק הבידול של האזרחים הערבים מהמדינה - לרבות שיעורי הצבעה נמוכים במיוחד בבחירות עתידיות - ויוחרפו תחושות התסכול והיאוש שלהם. על הרקע הזה עלולים להתפתח חיכוכים בין הציבור הערבי לשלטון, כשברקע אווירה מתוחה מלכתחילה ברחוב הערבי נוכח הגאות בפשיעה ובאלימות, ערעור המשילות באזורים רבים, וכן התסכול העמוק של בני הדור הצעיר, בין היתר על רקע המתח העמוק שבו הם שרויים בין המודרנה והמסורת.

תיקון היחסים הטעונים שבין הציבור הערבי למדינה מחייב **גיבוש אמנה** שתנסח באופן ברור, לראשונה מאז 1948, את מערכת הזיקות ביניהם. מהלך שכזה חייב להתבסס על **חשבון נפש ופשרה הדדית**: מצד המדינה - מתן שוויון אזרחי מלא לאזרחים הערבים ותיקון של אפליה רבת שנים, וייתכן שגם ניסוח מחודש של חוק הלאום; ומצד הציבור הערבי - נכונות להשתלב כמיעוט שווה זכויות במדינה, תוך נטישת היעד של שינוי צביונה של ישראל וקעקוע זהותה הציונית, אשר דרך קבע יצר ניכור ומחסומים בדרך להשתלבות ולשיח בין שתי החברות. זוהי **נוסחה לביסוס דו קיום ויציבות לאורך זמן, וזאת לאחר שרוב שיטות הפעולה והרעיונות המובילים שהיו נהוגים משך עשרות שנים במסגרת עיצוב יחסי הציבור הערבי והמדינה איבדו רלוונטיות והמשך השימוש בהם עלול להיות נפיץ עבור שתי החברות.**

נתונים כללים

2021	2020	מועד ב' 2019	מועד א' 2019	
44.6%	64.8%	59.2%	49.2%	שיעור ההשתתפות
10 מנדטים: 6 הרשימה המשותפת, 4 רע"מ	15 מנדטים	13 מנדטים	10 מנדטים: 6 חד"ש-תע"ל, 4 רע"מ-בל"ד	ההישג האלקטורלי
82.7%	87.6%	80.6%	71.6%	ההצבעה למפלגות ערביות

תרגום למנדטים	האחוז מתוך כלל הקולות בחברה הערבית	מספר הקולות בציבור הערבי	
6	46.3%	212,583	הרשימה המשותפת
4	36.4%	167,064	רע"מ
0.59	4.68%	21,500	הליכוד
0.42	3.33%	15,300	מר"צ
0.35	2.8%	12,837	ישראל ביתנו
0.22	1.8%	8177	יש עתיד
0.14	1.1%	5108	ש"ס
0.12	1%	4501	תקווה חדשה
0.1	0.84%	3842	מפלגת העבודה
0.1	0.8%	3660	כחול לבן
0.04	0.33%	1507	המפלגה הכלכלית
0.03	0.24%	1107	ימינה
0.01	0.1%	442	אגודת ישראל
0.004	0.03%	145	הציונות הדתית
-	0.34%	1563	יתר המפלגות היהודיות
10 מנדטים לרשימות הערביות; 2 מנדטים לרשימות יהודיות	100%	459,336	סה"כ

בחירות 2021	בחירות 2020	בחירות מועד ב' 2019	בחירות מועד א' 2019	
4.7%	1.85%	1.6%	2.3%	הליכוד
3.3%	2.2%	2.9%	8.7%	מר"צ
0.84%		(המחנה הדמוקרטי)	1.3%	מפלגת העבודה
0.8%	5.3%	7.7%	8.1%	כחול לבן
1.8%		1.3%	2.2%	יש עתיד
1.1%	0.8%	1.3%	2.2%	ש"ס
2.8%	1.5%	2%	1.6%	ישראל ביתנו

ישובים ערביים מרכזיים באזור הנגב

רהט								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.25%	0.53%	2%	1%	6.1%	63%	22%	48%	2021
2%		4%		0.6%	92.5%		66.3%	2020
אחרים (2021): הכלכלית: 3%, תקווה חדשה: 0.73%								
כסיפה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.19%	3.3%	0.1%	1.3%	2%	66.6%	22.2%	47%	2021
2.7%		1.22%		0.44%	94.2%		61%	2020
אחרים (2021): תקווה חדשה: 3.12%, ש"ס: 0.3%								
לקיה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0%	0.1%	0.16%	0.8%	1.9%	56%	40%	40.06%	2021
0.74%		0.82%		0.11%	97.2%		49.5%	2020
אחרים (2021): תקווה חדשה: 0.35%								
תל שבע								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.07%	0.4%	0.25%	1%	2%	83.3%	12.3%	42.7%	2021
0.5%		0.42%		0.42%	97.9%		57.6%	2020
חורה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.17%	0.32%	0.26%	1%	6%	66%	25%	40.8%	2021
1.66%		1.22%		4.34%	91.6%		51.46%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו: 0.15%								

ישובים ערביים מרכזיים באזור "המשולש"

טייבה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.14%	1%	0.46%	4.15%	0.77%	26%	65%	43.4%	2021
0.5%		0.62%		0.15%	98.3%		70.9%	2020
אחרים (2021): יהדות התורה: 1.45%								
כפר קאסם								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.28%	0.28%	0.37%	19.5%	1%	62.7%	14.8%	56.25%	2021
0.67%		6.52%		0.4%	91.71%		73.9%	2020
אחרים (2021): יהדות התורה: 0.42%								
ג'לג'וליה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0%	0.5%	4.2%	3.7%	0.7%	61%	29%	59.06%	2021
0.57%		4%		0.04%	95.1%		79.56%	2020
אחרים (2021): הכלכלית: 0.65%								

קלנסוה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.08%	1.1%	0.47%	3.5%	1.5%	23.8%	68.3%	35%	2021
0.28%		0.41%		0.2%	98.06%		72.6%	2020
אחרים (2021): תקווה חדשה: 0.8%								
באקה אלע'רביה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.35%	0.7%	0.43%	4.4%	1.5%	34.2%	57%	31.3%	2021
0.62%		0.55%		0.18%	97.8%		61.9%	2020
אחרים (2021): הכלכלית: 0.46%								
טירה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.17%	4.2%	0.7%	4.2%	1%	40.6%	48%	47.1%	2021
1.34%		1.38%		0.17%	96.6%		72.5%	2020
אחרים (2021): הכלכלית: תקווה חדשה: 0.6%								
אום אלפחם								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.07%	0.65%	0.17%	2.6%	1.4%	13.7%	80.5%	33.15%	2021
0.3%		0.4%		0.3%	98.5%		63.1%	2020
אחרים (2021): הכלכלית: 0.16%								
כפר קרע								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.05%	0.72%	0.25%	4.74%	1.34%	36%	54%	45.5%	2021
0.37%		0.76%		1.2%	96.6%		71.9%	2020
אחרים (2021): ש"ס: 2.2%								
ערערה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.08%	0.42%	0.5%	4.46%	1%	30.8%	61%	39.1%	2021
0.24%		0.35%		0.2%	98.7%		68.64%	2020
אחרים (2021): תקווה חדשה: 1%								

יישובים ערביים מרכזיים בצפון ישראל

נצרת								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.2%	1.2%	0.64%	4%	3.9%	23.9%	64.3%	39%	2021
1.47%		0.78%		1%	95.7%		60.34%	2020
אחרים (2021): ימינה: 0.47%, הכלכלית: 0.38%								
סח'נין								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.03%	1.07%	0.14%	0.67%	0.57%	61.8%	35.36%	70%	2021
0.7%		1.5%		0.23%	97.2%		79.25%	2020
אחרים (2021): תקווה חדשה: 0.08%								

טמרה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.4%	0.54%	0.16%	1.3%	0.63%	48.5%	47%	52.4%	2021
0.24%		0.3%		0.35%	98.14%		80.23%	2020
אחרים (2021): יהדות התורה: 0.7%								
שפרעם								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.7%	2.9%	1.85%	4.2%	3.4%	19.3%	53.86%	44.8%	2021
5.35%		1.3%		1.07%	83.1%		65.9%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו: 12%, תקווה חדשה: 0.73%								
עראבה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.03%	0.23%	0.04%	0.56%	0.8%	39.7%	58.3%	55.1%	2021
0.32%		0.16%		0.16%	98.9%		72.14%	2020
אעבלין								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.15%	1.23%	1.23%	3.5%	4.9%	24.5%	62%	49.7%	2021
2.7%		2.33%		1.05%	91.46%		68.45%	2020
אחרים (2021): הכלכלית: 1%								
אכסל								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.14%	0.43%	0.1%	1.5%	4.8%	31.74%	60%	42.7%	2021
0.52%		0.4%		0.57%	98.1%		68%	2020
אחרים (2021): תקווה חדשה: 0.57%, הכלכלית: 0.2%								
ריינה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.17%	1.44%	0.4%	3%	2.76%	35.8%	55.2%	45.3%	2021
0.64%		0.79%		0.57%	97%		67.9%	2020
אחרים (2021): הכלכלית: 0.54%								
מגיד אלכרום								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.07%	0.12%	0.38%	1.86%	1%	17%	78.7%	54%	2021
0.19%		0.23%		0.18%	98.65%		76.75%	2020
אחרים (2021): ש"ס: 0.3%								
מע'אר								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
2.6%	5.36%	2.3%	4.32%	8.5%	24.8%	26.6%	43.4%	2021
24.7%		3.66%		3.7%	53.52%		54.26%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו: 13%, תקווה חדשה: 4.54%								
כפר מנדא								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.28%	0.68%	0.1%	2.5%	2.9%	53.6%	33.9%	55.7%	2021
2.17%		0.46%		0.23%	86.19%		70.6%	2020
אחרים (2021): ש"ס: 4.34%, הכלכלית: 0.62%								

כפר כנא								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.06%	0.55%	0.26%	1.1%	3.7%	42.36%	48.56%	48.1%	2021
0.63%		2.86%		0.7%	94.6%		71.03%	2020
אחרים (2021): הכלכלית: 2.4%, ש"ס: 0.37%								
פורדיס								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.2%	0.94%	0.8%	8.1%	6.8%	40%	36.6%	29%	2021
0.67%		0.7%		0.37%	96.4%		60%	2020
אחרים (2021): ש"ס: 3.73%, הכלכלית: 1.26%								

ישובים בדואים מרכזיים בצפון ישראל

בסמת טבעון								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.46%	2.05%	1.65%	5.64%	17.26%	50.88%	18.52%	32.62%	2021
3.18%		4.14%		1.13%	88.11%		54.66%	2020
זרזיר								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.74%	1.53%	1.48%	4%	14.5%	51.2%	9.41%	34.48%	2021
17.1%		9.3%		4%	66.9%		53.36%	2020
בענה נג'ידאת								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.1%	0.5%	0.23%	2.4%	3.58%	64.41%	27.26%	52.07%	2021
2.75%		2.65%		0.6%	93.25%		65.88%	2020
אחרים (2021): ש"ס 0.93%								
ביר אלמכסור								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.27%	4.73%	1%	0.81%	7%	78.51%	4.31%	39.2%	2021
9.8%		4.6%		3.93%	80.76%		55.22%	2020
אחרים (2021): תקווה חדה 1.2%, ישראל ביתנו 1.08%								
שבלי אם אלע'אנם								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
1.13%	2.57%	3.52%	4.21%	4.52%	51%	27.3%	37.3%	2021
5.38%		6.61%		0.6%	85.64%		60.88%	2020
אחרים (2021): תקווה חדשה 3.2%								
טובא זנגריא								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.66%	5.45%	1.2%	5.45%	19%	46.9%	18.4%	33%	2021
10.07%		1.82%		1.22%	85.24%		51.82%	2020
אחרים (2021): תקווה חדשה 1.06%								
כעביה-טבאש-חג'אג'רה								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
0.72%	1.17%	0.72%	2.42%	13.84%	66.64%	12.1%	40.45%	2021
3.53%		10.3%		2.72%	81.92%		60%	2020
רומת אליב								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
4.4%	1.8%	2.2%	1.4%	10.6%	46.4%	9.8%	36%	2021
13.12%		22.84%		2.62%	57.56%		47.6%	2020
אחרים (2021): ש"ס 18.4%, תקווה חדשה 4.2%								

ישובים דרוזים מרכזיים/בעלי אוכלוסייה דרוזית

דאלית אלכרמל								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
6.95%	25.41%	6.35%	9.95%	9.05%	0.51%	7.57%	40.06%	2021
73.22%		6.77%		5.73%	9.15%		56.33%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו 25.84%, תקווה חדשה 2.46%								
עספיא								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
5.77%	16.13%	4.48%	10.46%	5%	2.28%	18.23%	41.7%	2021
49.65%		7.65%		2.92%	30.55%		56%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו 31.75%								
ח'רפיש								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
27.26%	6.9%	4%	6.9%	6.42%	0.05%	6%	45.42%	2021
51.4%		7%		6.64%	12%		51.94%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו 21.6%, ש"ס 7.84%, תקווה חדשה 6.33%, ימינה 6.1%								
ירכא								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
2.64%	6.1%	1.29%	4.65%	35.22%	0.18%	8.66%	51%	2021
31.5%		3.24%		29.4%	15.76%		60.12%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו 32.2%, ש"ס 6.6%, תקווה חדשה 1.38%								
כסרא-סמיע								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
5.87%	4.28%	2.34%	2.28%	46.93%	0.25%	3.81%	62.46%	2021
26.12%		10.6%		38.75%	8.4%		60.9%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו 18.94%, תקווה חדשה 10.5%, ש"ס 4.06%								
בית ג'ן								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
14.24%	8.12%	2.71%	15.3%	13.83%	0.35%	4.38%	38.43%	2021
45.6%		22.17%		7.4%	10.1%		49.5%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו 34.27%, תקווה חדשה 3.32%								
ג'וליס								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
11.5%	12.12%	0.98%	3.3%	19.41%	0.18%	1.27%	58.12%	2021
55.56%		3.84%		11.33%	3.13%		60.4%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו 28.85%, ש"ס 17.63%, תקווה חדשה 3%								
פקיעין								
כחול לבן	יש עתיד	מפלגת העבודה	מר"צ	הליכוד	רע"מ	הרשימה המשותפת	שיעור הצבעה	
2.3%	3.68%	2.42%	6.6%	6.52%	0.61%	28.74%	58.52%	2021
19.53%		11.6%		5.37%	32%		67.1%	2020
אחרים (2021): ישראל ביתנו 43.82%, תקווה חדשה 3.76%								
* ראו בנוסף היישובים מע'אר ושפרעם המופיעים קודם לכן								

ערים מעורבות

חיפה: 7.1% הרשימה המשותפת, 0.36% רע"מ

עכו: 14% הרשימה המשותפת, 7% רע"מ (בעיקר בעיר העתיקה [48%])

רמלה: 6.2% הרשימה המשותפת, 5.6% רע"מ (בעיקר בשכונת ג'ואריש [71%])

לוד: 9% הרשימה המשותפת, 3.8% רע"מ

יפו: 28% הרשימה המשותפת, 18% מפלגת העבודה, 17% מר"צ, 9% יש עתיד, 7% רע"מ